

BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QUVCHILAR JAMOASINI SHAKILLANTIRISH BOSQICHLARI

Termiz Iqtisodiyot va Servis universiteti

2/24guruh talabasi

Raxmatova Sanobar

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang'ich sinflarda o'quvchilar jamoasini shakllantirishning mazmuni, bosqichlari va pedagogik ahamiyati yoritiladi. Unda jamoa tushunchasi, jamoaning rivojlanish jarayonida o'qituvchining roli, o'quvchilar o'rtasidagi hamkorlik va ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirish usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, boshlang'ich ta'limda jamoani shakllantirishning motivatsion, tashkiliy va tarbiyaviy jihatlari amaliy misollar asosida ochib beriladi. Maqola umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinf o'qituvchilari, pedagogika yo'nalishi talabalari hamda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga qiziquvchi mutaxassislar uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, o'quvchilar jamoasi, jamoani shakllantirish, ijtimoiy munosabatlar, hamkorlik, tarbiya jarayoni, sinf jamoasi, pedagogik faoliyat, shaxs rivoji

Ta'lim jarayonida o'quvchilar jamoasini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biridir. Ayniqsa, boshlang'ich sinf davri bolaning shaxs sifatida shakllanishida, ijtimoiy munosabatlarga kirishishida va jamoada ishlash ko'nikmalarini egallashida muhim ahamiyat kasb etadi. Boshlang'ich sinfda tashkil topgan sog'lom o'quvchilar jamoasi bolaning axloqiy, ijtimoiy va intellektual rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

O'quvchilar jamoasi bu — umumiy maqsad, faoliyat va mas'uliyat asosida birlashgan, o'zaro hamkorlikda harakat qiluvchi o'quvchilar guruhidir. Uni shakllantirish

jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshiriladi va sinf rahbarining pedagogik mahorati bu jarayonda hal qiluvchi o‘rin tutadi.

O‘quvchilar jamoasi tushunchasi va uning ahamiyati

Pedagogika fanida jamoa tushunchasi shaxsni tarbiyalashning muhim omili sifatida qaraladi. A.S. Makarenko ta’limotiga ko‘ra, jamoa shaxs tarbiyasining eng samarali vositasidir. Boshlang‘ich sinfda jamoa:

O‘quvchilarda o‘zaro hurmat va hamjihatlikni;

Mas’uliyat va intizomni;

Muloqot madaniyatini;

Mustaqil fikrlash va ijtimoiy faollikni shakllantiradi.

Shu sababli o‘qituvchi jamoani ongli ravishda shakllantirishi, uni maqsadga yo‘naltirishi lozim.

Boshlang‘ich sinflarda o‘quvchilar jamoasini shakllantirish bosqichlari

Boshlang‘ich sinflarda o‘quvchilar jamoasini shakllantirish jarayoni asosan to‘rt bosqichda amalga oshiriladi.

1-bosqich. Boshlang‘ich moslashuv bosqichi

Bu bosqich asosan 1-sinfning dastlabki davriga to‘g‘ri keladi. O‘quvchilar yangi muhitga, maktab hayotiga, o‘qituvchi va tengdoshlariga moslashadilar. Bu davrda o‘quvchilar o‘rtasida jamoaviylik hali shakllanmagan bo‘ladi.

Asosiy vazifalar:

O‘quvchilarni bir-biri bilan tanishtirish;

Ijobiy psixologik muhit yaratish;

Sinf qoidalarini tushuntirish;

O'quvchilarda maktabga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirish.

O'qituvchining roli: yetakchi va tashkilotchi. O'qituvchi barcha jarayonlarni o'zi boshqaradi, bolalarni jamoaviy faoliyatga asta-sekin jalb qiladi.

2-bosqich. Jamoaga birlashish bosqichi

Bu bosqichda o'quvchilar o'zlarini sinf a'zosi sifatida his qila boshlaydilar. O'quvchilar o'rtasida o'zaro munosabatlar shakllanadi, umumiy faoliyatga qiziqish paydo bo'ladi.

Xususiyatlari:

O'quvchilarda "biz" tushunchasining shakllanishi;

Jamoaviy o'yinlar va mashg'ulotlarning ko'payishi;

Sinf faollarining ajralib chiqishi.

Pedagogik usullar:

Jamoaviy topshiriqlar;

Rolli o'yinlar;

Sinfdan tashqari tadbirlar;

Rag'batlantirish va maqtov.

Bu bosqichda o'qituvchi yetakchilikni asta-sekin o'quvchilarga topshira boshlaydi.

3-bosqich. Jamoaning barqarorlashuv bosqichi

Mazkur bosqichda o'quvchilar jamoasi nisbatan barqaror shaklga ega bo'ladi. O'quvchilar jamoa manfaatini shaxsiy manfaatdan ustun qo'ya boshlaydilar.

Belgilar:

O'zaro yordam va mas'uliyat hissining kuchayishi;

Jamoa qoidalariga rioya etish;

Jamoa fikrining shakllanishi.

O'qituvchi bu bosqichda ko'proq maslahatchi va yo'naltiruvchi rolini bajaradi. Jamoa ichida ijobiy yetakchilarni qo'llab-quvvatlash muhim hisoblanadi.

4-bosqich. Rivojlangan jamoa bosqichi

Bu bosqichda jamoa o'z-o'zini boshqarish darajasiga yetadi. O'quvchilar mustaqil ravishda faoliyat yuritadi, muammolarni birgalikda hal qilishga harakat qiladi.

Asosiy xususiyatlar:

O'zaro nazorat va baholash;

Jamoaviy qaror qabul qilish;

Ijtimoiy faollikning yuqori darajasi.

Bu bosqich boshlang'ich sinflarning oxirgi yillarida (3–4-sinflar) yaqqol namoyon bo'ladi.

Boshlang'ich sinf o'qituvchisining roli

O'quvchilar jamoasini shakllantirishda boshlang'ich sinf o'qituvchisi quyidagi vazifalarni bajaradi:

Ijobiy psixologik muhit yaratish;

Har bir o'quvchining shaxsiy xususiyatlarini hisobga olish;

Jamoaviy faoliyatni to'g'ri tashkil etish;

Nizolarni o'z vaqtida bartaraf etish.

O'qituvchining mehribonligi, adolatliligi va pedagogik mahorati jamoa shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

O'quvchilar jamoasini shakllantirishda pedagogik yondashuvlar

Boshlang'ich sinflarda o'quvchilar jamoasini shakllantirish jarayonida turli pedagogik yondashuvlardan foydalanish muhim hisoblanadi. Jumladan, faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv o'quvchilarning jamoaviy ishlarda bevosita ishtirokini ta'minlaydi. Bu yondashuv asosida tashkil etilgan dars va sinfdan tashqari tadbirlar bolalarda mas'uliyat, tashabbuskorlik va o'zaro yordam tuyg'ularini rivojlantiradi.

Kommunikativ yondashuv ham jamoani shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. U o'quvchilar o'rtasida erkin muloqot, fikr almashish va bahs yuritish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutqiy faoliyatning yetarli darajada rivojlanmaganligini inobatga olgan holda, o'qituvchi muloqotni rag'batlantiruvchi mashq va topshiriqlardan foydalanishi lozim.

Shuningdek, tarbiyaviy ishlarning uzviyligi jamoa rivojining muhim sharti hisoblanadi. Dars jarayonida beriladigan tarbiyaviy ta'sirlar sinfdan tashqari faoliyatlar bilan uyg'unlashganda, jamoaning shakllanishi samaraliroq kechadi. Bayramlar, musobaqalar, sayohatlar va ijodiy tanlovlar o'quvchilarni birlashtiruvchi omillar sifatida xizmat qiladi.

O'qituvchining jamoani shakllantirishdagi roli

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi jamoani shakllantirish jarayonining yetakchi subyekti hisoblanadi. U nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi, tashkilotchi va psixolog vazifasini ham bajaradi. O'qituvchining shaxsiy namunalari, xulq-atvori va munosabati o'quvchilarga kuchli tarbiyaviy ta'sir ko'rsatadi.

O'qituvchi sinfda do'stona va ishonchli muhit yaratishi, har bir o'quvchining fikrini hurmat qilishi hamda nizoli vaziyatlarni adolatli hal etishi zarur. Jamoa ichida yetakchi o'quvchilarni to'g'ri aniqlash va ularni ijobiy tomonga yo'naltirish ham muhim vazifalardan biridir.

Jamoani shakllantirishda ota-onalar bilan hamkorlik

Boshlang'ich sinflarda o'quvchilar jamoasini shakllantirishda ota-onalar bilan hamkorlik alohida ahamiyat kasb etadi. Ota-onalar bilan muntazam muloqot, ota-onalar yig'ilishlari va birgalikda o'tkaziladigan tadbirlar tarbiya jarayonining samaradorligini oshiradi. Oila va maktab hamkorligi orqali bolalarda ijtimoiy xulq-atvor, madaniyat va jamoaga moslashuv sifatleri yanada mustahkamlanadi.

Boshlang'ich sinflarda o'quvchilar jamoasini shakllantirish uzluksiz va murakkab pedagogik jarayondir. Bu jarayon bosqichma-bosqich amalga oshiriladi va o'qituvchining maqsadga yo'naltirilgan faoliyatini talab etadi. To'g'ri shakllangan jamoa o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga, ijtimoiylashuviga va kelajakda barkamol shaxs bo'lib yetishishiga mustahkam zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
- 2.Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2021.
- 3.Abdullayeva Q., Qosimova M. Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
- 4.Ishmuhammedov R., Yo'ldoshev J. Pedagogik texnologiyalar. — Toshkent: O'qituvchi, 2016.
- 5.Mahmudov M. Ta'lim jarayonini tashkil etish asoslari. — Toshkent: Sharq, 2017.
- 6.Slastyonin V.A. Pedagogika. — Moskva: Akademiya, 2014.
- 7.Vygotskiy L.S. Bola psixologiyasi. — Moskva: Pedagogika, 2005.
- 8.Makarenko A.S. Jamoa va tarbiya. — Toshkent: O'qituvchi, 1988.